Il-Kappella ta' San Dimitri (Għawdex)

Kitba u ritratti www.kappellimaltin.com

Waħda mill-kappelli ħelwin li hemm ġewwa Għawdex, hija bla dubju, l-kappella ta' San Dimitri, fil-limiti ta' l-Għarb. Din qegħda qalb il-kampanja, f'post mill-isbaħ. Din il-kappella tmur lura għal ħafna snin, u għanda leġġenda ħelwa, marbuta magħha.

Oriġini

Din hija l-unika kappella fil-gżejjer tagħna li hi ddedikata lil San Dimitri li hu l-qaddis martri patrun tat-Tessalonkin fil-Greċja. Jidher li din il-knisja ġiet iddedikata lilu għax ħafna Għawdxin kienu jemmnu li setgħu jitolbuh għall-qraba tagħhom li kienu nsterqu mill-furbani biex jiġu meħlusa u jerġgħu lura fi ħdanhom. Ta' min isemmi li Għawdex, forsi iktar minn Malta kienet tbati minn ħbiet tal-furbani li kienu jisirqu dak kollu li jsibu quddiemhom, anki nies.

Jidher li din il-knisja nbniet għall-ewwel darba fis-seklu ħmistax minn Dun Franġisk Depena. L-ewwel li tissemma l-kappella hu fiż-żjara ta' Monsinjur Dusina fl-1575, fejn fir-rapport tiegħu jissemma li kienet fi stat ħażin. Il-kappella wara jidher li ġiet irrestawrata u baqgħet tintuża sa' nofs is-seklu sbatax.

Fl-24 ta' Mejju 1657 saritilha żjara pastorali mill-Isqof Balaguer u ġiet ipprofanata, peress li nstabet f'kundizzjoni ħażina ħafna. Fid-29 t'April ta' l-1796 Dun Mario Vella, mlaqqam "Ta' Rmit", b'testment tan-Nutar Gavino Bonavita, ordna l-bini mill-ġdid ta' din knisja, u ħallielha legat ta' ħames skudi fis-sena, għal xi tiswijiet li jistgħu jinqalgħulha minn żmien għal żmien.

Fl-1800 reġgħet inbniet mill-ġdid. Din ġiet imbierka minn Dun Publio Refalo, Arċipriet ta' l-Għarb, bħala delegat ta' l-Arċisqof Monsinjur Ferdinando Mattei, nhar il-11 t'April fl-1809.

Fil-bidu tal-gwerra li għaddiet, nhar il-11 t'Awissu 1939, fuq talba tal-Prokuratur, Dun Pawl Formosa, il-Papas Giorgio Schiro mar iqaddes f'din il-kappella ta' dan il-qaddis Grieg.

Il-Kappella

Il-kappella minn barra għandha arkittetura sempliċi b'żewġ pilastri wieħed fuq kull naħa. Fuq il-bieb insibu tieqa tonda, li ddawal il-knisja minn ġewwa. Hemm ukoll kampnar żgħir fin-nofs li fih qanpiena u salib fuqu.

Din il-Kappella żgħira, għandha saqaf troll, u għandha ukoll sagristija żgħira warajha. Il-paviment tagħha huwa tal-madum, li sar f'April 1935. Il-ħitan huma miksijin bil-mużajk. Din il-knisja għandha altar wieħed, tal-ġebel, u quddiemu nsibu artal mejda. Fuq barra għandha zuntier ħelu li minn fuqu tista' tammira l-veduta sabiħa ta' kampanja li ddawwar din il-kappella, fosthom il-Fanal tal-Ġordan.

Il-pittura titulari tagħha hija ta' San Dimitri, li saret minn pittur mhux magħruf fl-1810. Fin-naħa ta' fuq tal-pittura naraw lil San Dimitri riekeb fuq iż-żiemel waqt li fil-parti t'isfel fuq il-lemin naraw mara xwejħa titlob, u fuq ix-xellug żgħażugħ bil-ktajjen ta' Isir. Li hu interessanti f'din il-pittura hu l-ilbies tal-mara xwejħa bl-għonella u l-velu f'rasha, li juri l-ilbies karatteristiku tan-nisa ta' dak iż-żmien. Dan il-kwadru ġie rrestawrat fl-1937 mill-Għawdxi Wistin Camilleri.

Minbarra t-titular, insibu diversi pitturi oħra bħal dik ta' San Aristarku, u dik ta' San Pawl. Hemm ukoll pittura ta' Marija Assunta u tal-Martirju ta' San Dimitri. Fis-sagristija tal-knisja hemm ukoll kwadru ieħor sabiħ tal-Wiċċ ta' Kristu.

Leġġenda marbuta ma' din il-Kappella

Leġġenda ħelwa antika, li hija msemmija minn Agius De Soldanis u li fuqha kitbu xi poeżiji, kemm Mary Meilak, kif ukoll patri Ġorġ Delia S.J. tirrakkonta l-ħelsien mill-jasar ta' żagħżugħ, li kien joqgħod qrib din il-kappella.

Il-leġġenda tgħid li waħda mara xiħa jisimha Natalizja Cauchi, mlaqqma Żgugina, kienet toqgħod qrib il-kappella flimkien ma' l-iben waħdieni tagħha li kien jismu Mattew. Dak iż-żmien it-Torok jew il-kursari ta' Barbarija, kienu ta' sikwit jaħbtu għal Għawdex, jinżlu għall-għarrieda, iħarbtu kull ma jsibu, joqtlu, jaħarqu, u jġorru n-nies ilsiera.

Darba waħda niżlu l-art għall-għarrieda u daħlu għand Żgugina. Tefgħuha ma' l-art bil-herra, ħatfu lil binha, u ġrew bih għal fuq ix-xini tagħhom, u salpaw il-barra minn xtutna.

L-imsejkna Żgugina, mifluġa bil-għali, marret tibki u tolfoq fil-kappella ta' San Dimitri u bdiet titlob bil-ħerqa: "San Dimitri, San Dimitri, ġibli lura l-ibni, u nixgħellek qasba żejt".

San Dimitri semagħha għax dehrilha li qed tarah jiċċaqlaq fil-kwadru, u bid-daħqa f'fommu ħareġ biż-żiemel b'kollox u telaq ilebbet min fuq il-blat, u wara, fuq il-baħar, wara l-ġifen Tork. Ftit wara reġa' lura bit-tfajjel f'dirgħajh, u tah lil ommu. Imbagħad reġa' daħal fil-kwadru. Iżda l-marka tan-nagħal taż-żiemel baqgħet tidher fil-blat.

Wara xi żmien, saret theżżiża ta' l-art, u l-blata li fuqha kienet mibnija l-knisja, inqalbet u għerqet fil-baħar, iżda l-knisja, għalkemm għerqet ukoll, baqgħet sħiħa taħt il-baħar, u l-baħrin u s-sajjieda ta' spiss kienu jaraw tixgħel il-lampa ta' Żgugina. Min jgħid li kienet tidher fuq l-art, u kien hemm min saħansitra jgħid li tidher taħt l-ilma.

F'din il-kappella, tiġi ċċelebrata kull sena, l-festa ta' San Dimitri. Din tiġi ċċelebrata bil-kbir, min nies ta' l-Għarb, fl-ewwel Ħadd wara t-8 t'Ottubru. Għal din l-okkażjoni l-knisja tiġi mżejna u jkun hemm quddiesa kantata. Għal din il-festa jattendu bi ħġarhom ħafna Għawdxin. Dan l-aħħar kien qed ikun hemm ukoll il-banda li ddoq marċi brijjużi.

ENTRAL CEMENT LIMITED

CemHouse, National Road, Blata l-Bajda HMR 02
Tel. 21232282, 21232920 Fax. 21221659
E-mail. centralcement@euroweb.net.mt

For Ordinary Portland Cement in
- Bulk
- 1500kg bags
- 50kg bags
- 25kg bags

Sulphate Resistant Cement in
- 1500kg bags

Rapid Hardening Cement in
- 25kg bags